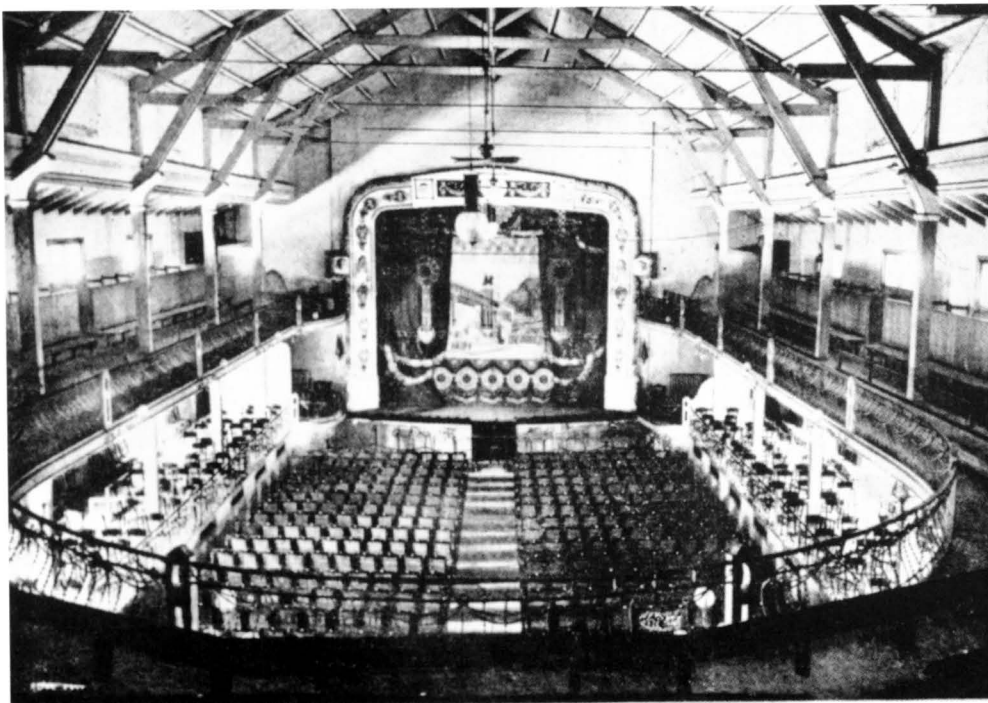

Teatres a Manresa

Josep Camprubí i Plans

En un moment com l'actual, en què s'està reivindicant en l'emblemàtic edifici del teatre Kursaal la part del lleó del patrimoni teatral perdut de la ciutat (com a memòria i signe de centralitat cultural i cívica, però també com a mostra de voluntat de futur), repassar la història dels teatres manresans pot contribuir a fer-nos prendre consciència de la importància que han tingut dins la ciutat. Motors de la vida social, indrets de formació, d'entreteniment, de trobada, d'aprenentatge, a Manresa no li han faltat teatres, tot i la precarietat dels que ens queden. De moment.

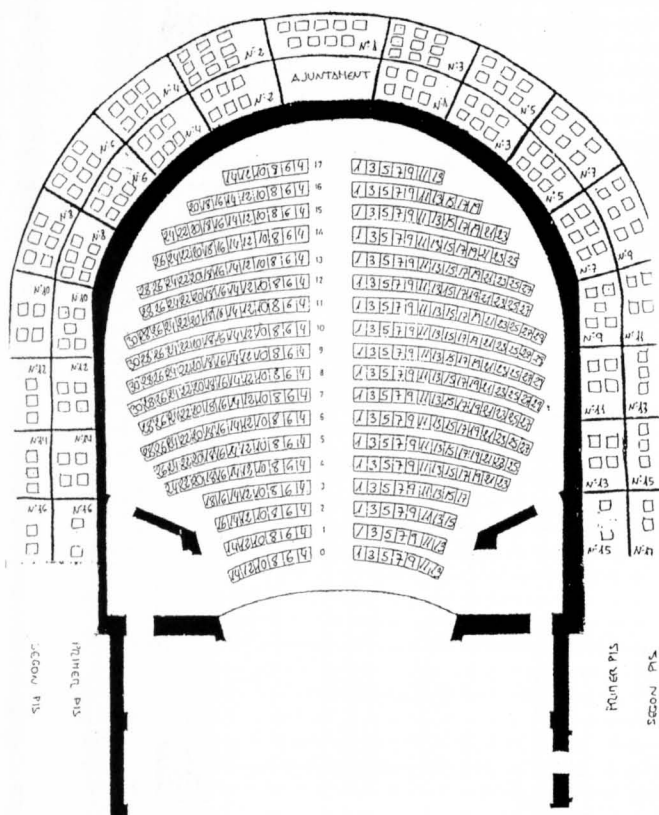

El Teatre Nou, centre d'activitats culturals i recreatives manresanes, situat al passeig de Pere III, cantonada Cardenal Lluc. Fou enderrocat l'any 1930 per construir-hi la Central Telefònica. La fotografia correspon a l'any 1917. (Arxiu Històric de la Ciutat de Manresa)

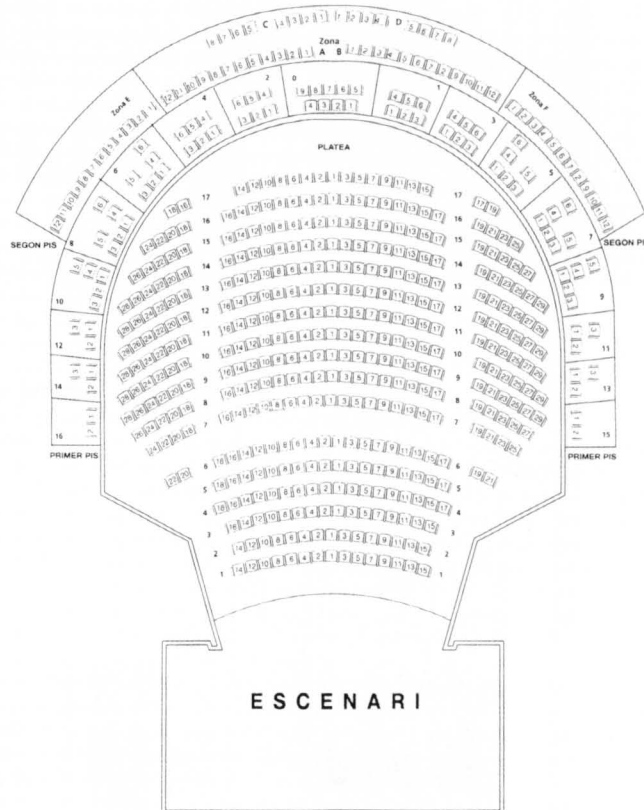
Avui toca parlar de teatre a Manresa, història viva manresana i contemporània. I començarem pel teatre més emblemàtic de la ciutat: el Conservatori, que ja ha sobrepassat els 120 anys d'existència, i que ha estat, sens dubte, el coliseu de la vida artística local i àdhuc centre d'importants esdeveniments socials i ciutadans.

El Conservatori

El periòdic *El Semanario de Manresa*, aparegut el 18 de febrer de 1877, *Periódico de intereses morales*, en una gasetilla del dia 4 d'abril del mateix any, textualment publicava: «En el mismo momento que concurrían los fieles a visitar el Santísimo al Sagrario de Santo Domingo, llegaban a la plaza de enfrente, varios carros carga-

Antiga distribució del Teatre Conservatori.

Nova distribució del Teatre Conservatori.

dos de bigas que se destinan a la construcció del nou teatre. El contrast no podia ser més dolorós», i afegia en comentaris apart: «el teatro se levanta en terreno propio de la Iglesia con disgusto (...) un edificio que nuestros padres consagraron al culto de nuestro Dios». Uns dies més tard, el mateix periòdic, davant l'enuig que havia causat el fet del transport de les bigues en el dia de Setmana Santa, a instàncies dels empresaris del nou teatre, es publicava que les bigues havien entrat pel cantó de la Muralla, oposat al de la porta principal de l'església.

L'emplaçament del Teatre Conservatori fou polèmic per la forta tradició religiosa de l'indret. Pensem que des del segle XIV, en aquest –avui cèntric lloc– hi havia el Convent de l'Orde de Predicadors, o frares dominics, amb l'església, gòtica en la primera etapa, construïda al mateix temps que s'aixecaven la de la Seu i la del Carme, reformada i ampliada en el temps, temple

també anomenat de Sant Domingo, convertit en parròquia de Sant Pere Màrtir el 1877, i que gaudia d'una devoció especial a la Mare de Déu del Roser. Va ser enderrocat el 1936. Pel que fa al convent, fundat el 1318, patí diverses vicissituds i el 1835, com tants d'altres, fou saquejat i posteriorment confiscat per l'estat. Va servir de caserna, d'hospital militar, d'escola d'ensenyament. Per justificar-hi una activitat pública i cultural, l'antic pati o cenobi fou destinat a teatre segons una idea sorgida el 1868, propòsit que no prosperà fins al 1876, en virtut d'una bases aprovades per l'Ajuntament de la ciutat, presidit per l'alcalde Manuel Oms i de Prat, institució a la qual havien estat cedits els terrenys. El projecte primitiu era el de constituir-hi un Conservatori Local de Música i Declamació. Definitivament quedà en Teatre Conservatori, el nostre entranyable teatre.

No fou solament aquest l'únic contratemps per a l'empresa privada,

constituïda el 1876, la qual aixecava el nou teatre. El mateix periòdic, el dia 20 de maig del referit 1887, publicava: «La idea de levantar un teatro de verano en la calle Llussà ha ocasionado hondo disgusto a la empresa del que se levanta en el convento de Santo Domingo». Un teatre del qual ens ocuparem més endavant.

Tornant al Conservatori, va ésser acabat a mitjan de 1878. La inauguració oficial tingué lloc el primer dia de novembre d'aquell any, amb l'escenificació de la tragicomèdia *Don Juan Tenorio*, de Zorrilla. L'obra de fusteria, les treballades motlures i l'ornamentació en general foren de l'aleshores prestigiosa indústria La Maquinista Agrícola, de Fills i germà de Bernard Alcañiz, fundada a Manresa el 1852. Aquests tallers varen estar situats en un temps al carrer d'Urgell, num. 10 i més endavant al final del carrer del Bruc, prop del passeig del Riu. Foren premiats en diverses exposicions viní-

La plaça de Sant Domènec a primers de segle XX. La casa de la Buessa no s'havia construït. L'edificació de l'actual, obra de l'arquitecte Ignasi Oms i Ponsa, es començà vers l'any 1910. En aquesta evocadora fototípia es veu el teatre Conservatori i la façana principal de l'església de Sant Domènec. No hi falta el típic quiosc de venda de diaris i altres publicacions. (*Arxiu Històric de la Ciutat*)

coles, i guardonats amb Medalla d'or a l'Exposició Universal de Barcelona, de 1888. Els notabilíssims retaules de la Cova de Sant Ignasi també varen ser obra d'aquests industrials. Al Conservatori, el 30 de març de 1917 es va donar a conèixer, en un sorprenent recital, el que fou excel·lent baríton Marcos Redondo, en ocasió de fer el servei militar a la ciutat, on casà amb la manresana Maria Dolors Bosch i Nogué.

Durant la dècada dels anys cinquanta d'aquest segle, el teatre experimentà una bona millora, ja que s'hi realitzaren obres de reforma importants, supervisades per l'arquitecte municipal Josep Firmat. En aquesta època, el teatre estava cedit en arrendament a l'empresa Padró, que era la que n'exercia l'explotació pel seu compte. Les obres comportaren l'arranjament de la teulada i també la façana que dona al Passeig, fins aleshores força impresentable. A més a més, la platea fou rebaixada, amb la qual cosa es guanya un

pis. Llàstima que amb les obres de reforma varen desaparèixer unes boniques pintures florals al sostre del coliseum, realitzades pel pintor decorador senyor Mollevi, oncle que fou dels coneguts i il·lustres pintors manresans Mestres Cabanes. En la nostra recerca hem trobat que la platea de fusta del Teatre, arraconant les cadires, havia servit com a sala de ball de confetís i per a actuacions d'esbarts dansaires. Parlem d'abans del 1936. Es diu que el Teatre Conservatori és una rèplica en petit del Gran Teatre del Liceu de Barcelona, cremat el 1994 i actualment en fase de reconstrucció final. El Conservatori avui és estructurat amb quatre pisos, el primer i el segon amb llotges, a més de vuit compartiments prosccènics, el del capdamunt dels quals és per mirar a vista d'ocell. Del bell mig de la sala penja una bonica aranya daurada amb 35 globus de llum; altres focus llueixen entre el sostres i els laterals. La reforma fou estrenada amb

la vinguda de la companyia d'Alejandro Ulloa, que hi representà el *Cyrano de Bergerac*.

No és la nostra comesa explicar l'extensa programació artística que ha conegut el teatre. Grans actors i actrius (com la nostra estimada Maria Matilde Almendros, desapareguda, a la qual amb bona honra s'ha dedicat una plaça a la ciutat) han desfilat per l'escenari, enmig de la fantasia dels decorats, bambolines i la màgia de les bateries de llums de l'escenari. Només en farem un petitíssim apunt. El 8 d'abril de 1888, hi va tenir lloc l'estrena de la famosa obra *Mar i Cel*, d'Àngel Guimerà, immortalitzada, en els nostres temps per la companyia Dagoll Dagom. El 1901, deu anys després de la seva fundació, va actuar-hi l'Orfeó Català (1/09/1901), sota la direcció de Lluís Millet. El 24 de febrer de 1968, hi fou representada l'òpera *Tosca*, de Puccini, per la Companyia del Gran Teatre del Liceu

Treballadors –paletes i manobres– en la construcció del Gran Teatre Kursaal. La imatge correspon al 30 de novembre de 1926.

Andreu Cabot i Puig.

de Barcelona. El 19 de febrer de 1989, el Conservatori fou testimoni de l'homenatge rendit a l'excel·lent actor amateur Joaquim Sanmartí (traspassat el 1990), ofert pel bo i millor de l'escena manresana. En temps més acostats, el 17 de maig de 1991, amb motiu del 90è aniversari de l'Orfeó Manresà, i del bicentenari de Wolfgang Amadeu Mozart, la massa coral manresana i l'Orquestra Simfònica de les JJMM de Catalunya, interpretaren la cantata *David Penitente*.

Per altra banda, com a teatre municipal i públic, és de remarcar la moguda política i electoral dels últims anys. En l'última remodelació que s'ha fet del Conservatori, amb el canvi de butaques, la capacitat ha quedat distribuïda com segueix: 401 butaques a platea, amb dos amplis passadissos laterals, i 150 seients entre el primer i segon pis. El tercer i quart pis han estat tancats per raons de seguretat.

El Conservatori, segons un acord municipal del mes de novembre de 1936, fou condemnat a desaparèixer per bastir-hi una gran plaça, projecte que topà amb l'oposició de les entitats culturals i musicals de la ciutat, i més encara amb l'elevat cost de l'operació urbanística.

El Gran Kursaal

En parlar d'aquest teatre, també comencem amb un titular periodístic a primera pàgina, del *Diario de Avisos* del 27 d'agost de 1929: «Ante el Gran Kursaal Cabot». El títol definia l'obra i l'autor. Per això abans d'entrar en la història d'aquest gran teatre, volem explicar breument qui fou Andreu Cabot i Puig. Neix a Barcelona el 25 de novembre de 1871, el pare, Josep Cabot i Ribes, mor aviat, i la mare Caterina Puig i Guitart, es casa amb segones núpcies amb Josep Vilaseca, de la «ferreteria». Després d'una estada a Cuba (1885-1890), l'Andreu torna a Catalunya i ajuda al seu pare a la ferreteria. El 1889 casa amb Manuela Verdaguer, filla de cinters. Manela té un germà, de nom Joan, que als vint anys ja viatja per tot Europa i té contacte amb productores europees cinematogràfiques, activitat a la qual s'afegeix el seu cunyat Andreu Cabot, el qual, iniciat a la fotografia amb el fotògraf Casas, progressa en el món de la cinematografia amb producció de films propis com el que es projectà el mes de juny de 1914 al Cinematògraf Principal de Manresa, tot evocant amb vistes de la ciutat la vinguda del general Weyler; així mateix creixia

l'activitat empresarial amb locals de projecció a Sevilla, Màlaga, Sant Sebastià i Alcoi. A Manresa intervé en el lloguer del Teatre Conservatori i compra el Teatre Nou, al passeig de Pere III. El 1921, es funda l'empresa Espectacles Padró i Cabot, SL (una filla d'Andreu Cabot, la Roser, casà amb Modesto Padró i Riera). Va morir a Manresa (4/06/1937) en plena guerra civil. La necrològica d'*El Pla de Bages* deia que no havia intervingut mai en política i era apreciat de tothom. Creiem que la personalitat de qui va bastir el més gran teatre de Manresa mereixia aquesta biografia, encara que petita.

Andreu Cabot va confiar el projecte de construcció del Gran Kursaal a l'arquitecte manresà Josep Firmat i Serramalera, que ho va ser del municipi durant llargs anys, de 1914 a 1954, persona de prou prestigi en la professió, autor del pla d'eixample i reforma de Manresa de 1934, del Teatre Goya, al carrer de Sant Andreu i reformador del Conservatori, com hem explicat. Per al Kursaal, dissenyà un edifici de composició clàssica que responia al corrent noucentista, amb un atractiu espai a manera d'atri, entre el passeig de Pere III i el monumental edifici, vorejat d'una entrada porxada

Cartell anunciador de la inauguració del teatre Kursaal, el 1927

estructurada amb columnata d'estil jònic: una entrada senyorial, com no n'hem vist cap, ni a la capital. Les quatre plantes dibuixades a la façana, dissimulen la grandiositat de l'espai interior. El teatre es format per una gran sala de 37 metres de llarg, per 22,40 m d'amplada, amb una cabuda de 1.072 butaques, parcialment coberta per un altell amb capacitat per a 450 butaques, d'una alçada de 18 m. El teatre té una entrada de servei al carrer Carrió amb una façana despullada en què únicament destaquen dos grans atributs de l'art de Talia, magníficament escultrats.

Entre els mestres que treballaren al Gran Kursaal, hi trobem el bo i millor de la societat industrial manresana. El contractista de l'obra fou Miquel Grifell i Tasis, els successors del qual, Grifell i Ramiro Sala, aixecaren l'es-

glésia neogòtica del Carme; els treballs de pedra foren executats per Prunés Andreu; els fusters, Pau Farré, Oriol, Andreu i Josep Ferrer; la tapisseria, de Josep Pich; serrallers, Bertrand i Rosal, Corbella i Epifani Armengol; metall, de l'Alier; el mosaic, de Rafael Casaponsa; marbres, de Benvingut Vall; la vidrieria, de Ramon Feixas i la pintura, de Baltasar Corrons. L'industrial Lluís Puig i Serra fou el constructor de més de 1.500 butaques modernes i incombustibles, de tall estètic i que complien la normativa vigent. Per a la seva execució va servir-se de bon nombre d'industrials de la ciutat. La il·luminació va ser a càrrec de la casa Francisco Sanfeliu i Comp.; la climatització, de la Casa Fornoff; les escultures, obra de Josep Pueyo. El magnífic teló principal del nou teatre va ser realitzat pel

pintor escenògraf J. Ros i Güell.

Com a compendi d'allò que acaben d'expressar reproduïm el que va escriure la prestigiosa revista *Indústria i Comerç* del 1927: «*El Magnífic Kursaal*. Una vista general de la façana i pati d'entrada al sumptuós Teatre-Cinema del Passeig de Pere II, podrà donar-nos una idea de la seva importància. En efecte, pocs teatres de Catalunya poden ésser comparats al nostre. Cap detall no ha estat negligit, tot el confort modern hi és adoptat amb un gust i una sobrietat ponderables. L'interior del Kursaal es també verament esplèndid».

El Gran Kursaal va ésser estrenat per la Festa Major de Manresa de 1927, dies 30 i 31 d'agost, amb l'òpera *Aida* i la sarsuela *El Huesped del Sevillano*. Les butaques platea costaven entre 5, 6 i 7 pessetes, segons la fila i l'obra que es representava. Transitar per la història del Kursaal evoca noms mítics d'actors i films com els projectats el 1934: *Catalina de Rússia* per Elizabet Bergman i Douglas Fairbanks jr, i *La Reina Cristina de Suècia*, protagonitzada per Greta Garbo, als anys seixanta un reguitzell de sarsueles entre elles *Cançó d'amor i de guerra*, interpretada pels nostres artistes Josep Esquius i Àngela Serra Casals, en sessió de gala per les festes de la Llum (27 de febrer de 1962).

No podem oblidar grans actes institucionals i polítics celebrats al Kursaal. Entre ells, la commemoració de les Bases de Manresa, el 7 de juny de 1931, acte històric en el qual varen intervenir Leonci Soler i March, Josep Bastista Roca, Farreras Duran, Valls i Taberner, Bofill i Matas, Ventura Gasol, Raimond d'Abadal, Josep Selvas i Carner, alcalde de Manresa, i Francesc Macià, president de la Generalitat de Catalunya. En el curs de la diada, es va inaugurar la placa commemorativa que es guarda al saló d'actes de l'Ajuntament de la ciutat. Teatre, cine, òpera, sarsuela, concerts musicals, jocs florals, actes literaris, polítics i socials han tingut cabuda en aquest esplèndid fòrum de cultura, que des del 1988 és de la ciutat, i del qual ara es debat apassionadament el futur.

El Casal Familiar Recreatiu

El tercer teatre de Manresa més sobresortint del nostre temps, en aquest cas amateur, gairebé podem afirmar que és el del Casal Familiar Recreatiu, conegut per Els Carlins. És situat al centre de la ciutat, amb un gros balcó que dona al carrer de Sant Miquel, i amb entrada pel carrer de Sabateria. La Joventut Carlista Manresana hi estrenà sala i escenari l'abril de 1906, i a les acaballes del segle encara és en plena activitat. Al llarg dels anys ha sofert diverses transformacions i millores, una de les més importants realitzada vers l'any 1950. Disposa d'un aforament per a 500 persones, comptant les 300 butaques de platea i els 200 seients de l'amfiteatre, aquests ocupats majorment en la temporada dels típics *Pastorets*, gènere que hi és escenificat des de 1910. El Casal, a més de teatre, disposa d'un cafè, dependències d'esbarjo i acull altres entitats. En una època va rebre el suport econòmic de l'industrial elèctric Joaquim Gomis i Cornet (FASA, CAME, SEGRE), el qual va ser-ne president. Aleshores s'anomenava Círculo Familiar Recreativo. Gomis Cornet va morir el 1947; l'any següent (27 de juny del 1948), amb un capital de 350.000 pessetes (representat per 700 accions de 500 ptes.) es va formar la raó social Immobiliària Bruc, SA, constituint-se en propietària de l'immoble, bo i adoptant la nominació de Casal Familiar Recreatiu.

Al teatre del Casal, s'hi consagrà Martí Camprubí com a excel·lent actor i autor. En aquest fòrum hi va néixer la idea de representar a Manresa un autosacramental, *La Hidalga del Valle*, de Calderón de la Barca, obra escenificada a la façana i escales de la basílica de la Seu, l'agost de 1954.

A banda del teatre, al vestíbul del primer pis, per espai de cinc anys (1942-1947) s'hi feren mostres de pintura, havent-hi exposat E. Vilajosana, Hurtado Sanchis, I. Sanz, Alfred Figuera, Planas Dòria, Vila Puig, J. Ventosa, A. P. Pujol, Duran i altres.

La virtut d'Els Carlins ha estat i és la permanent activitat. Fins i tot en

temps de la incivil guerra espanyola (1936-1939) hi actuà un grup escènic. A excepció dels mesos d'estiu, tots els diumenges i altres festes, hi ha activitat teatral tot l'any, amb el grup propi del Casal, o d'altres indrets, essent organitzadors del prestigiós Concurs de Teatre Ciutat de Manresa. En l'actualitat és president de l'entitat, Josep M. Soler i Bonet, fill de Salvador Soler Mas, un reconegut actor local; dirigeix el grup de Teatre Joan Torrens i Vila, també fill d'actors prou emblemàtics del Casal, el Joan Torrens i la Rosa Vila.

La Sala Ciutat

Les Congregacions Marianes de Manresa, relacionades amb la Companyia de Jesús i l'església de la Cova de Sant Ignasi, per les seves activitats socials i d'esplai se servien d'un teatre, amb un gran escenari i sala, situat al carrer de la Mel, local que havia estat de la Lliga Regionalista, la qual el va haver d'abandonar per un conflicte amb la propietat de l'edifici.

Es decidí de bastir-ne un de nou al solar que havia ocupat l'església del Rapte de Sant Ignasi, ensorrada en els temps de la incivil guerra espanyola. L'ànima del projecte fou el pare Ferran Torra, S.I., director de les CC.MM. Es creà l'Agrupació Loiola, la qual, amb la seva junta de govern, en portava l'administració. El nou teatre es construí en el temps record de deu mesos, i s'inaugurà el 18 de desembre de 1960 amb el nom de Sala Loiola. El projecte va ser realitzat per l'arquitecte Antoni Serrahima, amb un edifici pensat íntegrament com a teatre. L'obra fou executada pel contractista Josep Pintó. Es financà amb la subscripció de Bons de 500 i 1.000 pessetes, a retornar, i a fons perdut. Un dels puntals de la realització del teatre, i de la seva engegada, fou en Josep Maria Morros i Pujol, sentidament traspassat el febrer de 1997, el qual durant molts anys en fou responsable.

Una de les principals activitats recreatives, des del primer moment, fou el cinema, promogut per Cine

Club, amb sessions setmanals; del teatre n'era responsable el Grup Arlequí. A partir de l'any 1977, va irrompre a la Sala el grup Rialles, promotor d'espectacles quincenals, adients per a infants, amb sessions de teatre, cinema i música. Ara en té cura el grup Imagina't. En els primers temps tenia un aforament de 780 butaques a la platea i 195 al primer pis. Per raons de seguretat i racionalització, més endavant es reduí la capacitat a 600 butaques de platea, i 100 seients al primer pis.

En la primera legislatura de l'alcalde Joan Cornet, concretament el 21 de juny de 1981, els propietaris de la sala (la Companyia de Jesús, titular del solar i administradors de la Sala Loiola) varen fer-ne donació a la ciutat, en un document signat per ambdues parts, essent rebatejat el local amb el nom de Sala Ciutat. Entre una i altra època, la Sala ha estat un focus intens d'activitats recreatives, artístiques, socials, assemblees, finals de curs de col·legis de la ciutat, actes polítics (s'hi celebrà el primer míting del PSUC), concerts emblemàtics de Lluís Llach i de Raimon, actuació dels Comediants, dels Joglars, de Dagoll Dagom, selectes sessions de teatre (les últimes de les quals han estat *Els Pirates*, *La Extraña Pareja* i *El Florido Pensil*), a banda que Cine Club hi continua l'activitat setmanals i les sessions de Filmoteca. Els jesuïtes varen fer un lloable servei a la ciutat amb la cessió del teatre: bé és mereixen un aplaudiment.

Un teatre excepcional

Ja n'hem fet un apunt. La façana de la Seu va servir de teló de fons per a quatre representacions excepcionals d'un autosacramental els dies 15, 16, 17 i 18 d'agost de 1954, amb motiu del centenari de la proclamació del dogma de la Immaculada Concepció de Maria: unes escenificacions que podríem considerar úniques en el segle que s'acaba, i gairebé en tots els temps d'existència de la basílica manresana. L'obra escollida fou *La Hidalga del Valle*, de Calderón de la Barca, i hi varen intervenir pràcticament

La màgia de la vestimenta i els decorats ens evocuen aquesta imatge medieval, producte de l'escenificació de l'obra *La mort de l'escola*, en el teatre del Centre Parroquial de Santa Maria de la Seu. 29-06-1947.

totes les entitats culturals i recreatives de la ciutat: Orfeó Manresa, Orquestra Simfònica, cors de Clavé, escolanies parroquials, elencs teatrals, Esbarts Dansaires Manresans, amb un total de 700 participants i 500 intèrprets. La platea improvisada del teatre fou assentada al vessant abrupte i de fort pendent del puig Cardener que serveix de peanya al monumental temple. Es bastí una gran plataforma de 1.500 m² sostinguda per un formidable entreteixinat de pals i llates de fusta, amb capacitat per a unes 3.500 persones. Per adequar l'escenari es varen haver de desmuntar una part d'escalinates, balustrades i reixes. En el muntatge i l'execució s'hi varen implicar la Brigada municipal, el Batalló Barcelona 5 del Regiment de Muntanya 2, destacat a Manresa, la Creu Roja local, l'emissora EAJ-51 Radio Manresa i diverses empreses i entitats locals.

La representació de *La Hidalga del Valle* ens evoca un quadre d'actors manresans amateurs del temps, una època d'or del teatre manresà: entre altres, Crispina Gros, Conxita Soler, Rosa M. Camprubí, Martí Camprubí, Joan Torras, Joan Torrens, Salvador Soler, Josep Canal amb la participació de l'actriu professional barcelonina Dora Santacreu. La direcció de l'es-

pectacle fou a càrrec de n'Esteve Polls.

Altres teatres

Un dels teatres antics de Manresa fou el Saló Euterpe, conegut com a Teatre Vallès, instal·lat a l'edifici que a partir del 1922 ocuparia l'Ateneu Obrer Manresà. Encara per la Festa Major de Manresa de 1901, l'Euterpe anunciava un concert coral pel Cor de la Unió Manresana, i la representació de la sarsuela *Las dos princesas*. En temps posteriors i de postguerra, el Teatre de l'Ateneu va conèixer una època de força activitat artística: recordo haver-hi vist actuar l'excel·lent actor i director escènic manresà Domènec Ferrer. En parlar del Conservatori, hem esmentat el Teatre del Buen Retiro, un teatre més aviat d'estiu estrenat el 1877, a l'antic pati del carrer de Llusa abans de construir-hi el 1894 l'edifici de la fàbrica d'electricitat, que ja ha complert més de cent anys, en una primera època, generant corrent amb una tèrmica (1894-1945) i d'una manera més general ha estat centre de distribució i administració de serveis elèctrics. El Buen Retiro va tenir escassa vida. Un local en què es va fer molt teatre, a

l'estil dels centres catòlics, fou el de l'Acadèmia de la Joventut Catòlica, fundada el 1870, amb major estada i activitat al carrer del Joc de la Pilota, on finí la trajectòria el 1936. Un altre teatre ben situat al centre de la ciutat fou el conegut per Teatre Nou, al xamfrà del passeig de Pere III i el carrer del Cardenal Lluch, que funcionà gairebé el primer quart de segle vint, amb la intervenció durant uns anys, del gran home de negocis Joan Jorba i Rius. Va ser adquirit per Andreu Cabot, que el va vendre l'any 1929 a la Compañía Nacional Telefónica de España, la qual hi construí per als seus serveis l'actual edifici d'estil neoclàssic. A partir de 1940, va néixer un teatre ben estructurat encara que petit, encabit al Centre Parroquial de Santa Maria de la Seu, amb un llarg currículum de representacions teatrals. Així mateix, hi va haver el Teatre de l'Escola i Centre Parroquial de Sant Josep del Poble Nou, teatres aquests de centre catòlic, que tot i la seva reduïda dimensió, foren ben dignes les actuacions artístiques que s'hi varen presentar. Cal esmentar també el teatre del Coro de Sant Josep, al carrer de Na Bastardas, el Teatre Apolo, al carrer de Bon Succés, en el lloc que ocupà la sala social, de ball i teatre de la Coope-

rativa Obrera Manresana; i l'Olimpia, amb cinema, entre el carrer de Guimerà i Casanova, bonica sala estrenada el 1927, el mateix any que el Gran Kursaal, convertida en Galeries Comercials el 1990. El 1929 es va inaugurar el Modern Palace, millorant l'antic Cine Modern, rebatejat després amb el nom de Goya, local força gran al carrer de Sant Andreu, polivalent per a teatre i cinema. No ha estat pas el nostre propòsit de confeccionar un registre de tots els teatres de Manresa. Hem intentat de fer-ho només dels que han estat protagonistes en teatre professional o amateur durant aquest segle XX que s'acaba.

El teatre, gran pol d'activitat social

Durant molts anys, en una època que situaríem entre l'últim terç del segle XIX i els anys seixanta-setanta del XX, el teatre fou l'aglutinador de la vida cultural i social manresana i d'altres poblacions. No hi havia cap societat que no disposés del seu esce-

nari i sala de públic, aptes per a reunions, conferències, concerts de música i cant, mítings polítics i, sobretot, espectacle i diversió. El centres parroquials gairebé tots disposaven del seu propi teatre. A les escoles de religiosos i religioses també hi havia un petit escenari. I si no hi era, l'improvisaven.

Aclariment

En la història dels teatres que foren, de molts dels quals no en queda cap mica de senyal, no ens hi hem estès gaire. Molts d'ells no els podem pas ressuscitar per haver estat colgats per noves edificacions. Evidentment, la seva existència ha contribuït a forjar la nostra rica cultura teatral. Tanmateix el passat és per encaminar-nos a un present i un futur. Aquest present i futur, passen ara pel nostre emblemàtic Conservatori, pel Casal Familiar Recreatiu, per la Sala Ciutat i pel que volem que sigui el Gran Kursaal, i altres nous teatres.

Bibliografia i documentació:

Joaquim Sarret i Arbós: *Historia religiosa de Manresa*, Convent i església de Sant Domingo.

Josep Maria Gasol: *Els Espectacles Història de la Ciutat de Manresa 1900-1950*. 1991, capítol 36.

Josep Camprubí i Plans: «El Teatre Conservatori», a *Fàbriques i Empreses*, I. 1994, p. 165. «El Gran Kursaal», a *Fàbriques i Empreses*, I, 1994, p. 119 i a *Fàbriques i Empreses* II, 1998 ps. 93, 94 i 95.

Informació extreta de:

–Ajuntament de Manresa. Arxiu Històric de la Ciutat.

–Documentació escrita lliurada pel Dr. Josep Tomàs Cabot.

–Informació oral d'Eugeni Vall, Emili Vilanova, Joan Morros, Marta Gros, Alba Camprubí, Salvador Soler Mas.

Josep Camprubí i Plans

Estudiós i documentalista

Assegurances

**CATALANA
OCCIDENT**

GENT SEGURA

Asseguradors des del 1864

HO ASSEGUREM TOT, TOT I TOT

Bonificacions en cotxes fins el 50%, sense recàrrec per edat o carnet.

Plans de jubilació garantits (rendibilitat mitjana últims 11 anys: 9,44%)

Vida Fondo 2000 - Producte Financer (UNIT LINK, rendibilitat any 98: 20,10%)

Plans de pensions (rendibilitat últims 9 anys: 12,47%).

I, ara, també, crèdits personals i hipotecaris, en condicions immillorables per mitjà del Deutsche Bank.

Gaudeixi de les millors condicions en una companyia líder del mercat i amb la millor xarxa d'agents professionals... Consulti'ns!

Sucursal a Manresa:
Passeig Pere III, 16
Tel. 93 872 31 44 - Fax 93 872 67 70

Oficina Comercial a Berga:
Passeig de la Pau, 29
Tel. 93 821 17 58 - Fax 93 821 35 54